

Recente roofvogelliteratuur

Rob G. Bijlsma

Arroyo B.E. 1998. Effect of diet on the reproductive success of Montagu's Harrier *Circus pygargus*. Ibis 140: 690-693.

Studiegebied van 195 km² in cultuurland ten NO van Madrid. Beschrijft methode van voedselonderzoek (braakballen en resten). Hazen erg belangrijk; vroegleggende paren vraten meer Hazen dan latere paren. Broedsucces bovendien gekoppeld aan frequentie waarmee Hazen als prooi bij nesten werden gevonden in periode voorafgaande aan eileg (niet daarna). Tijdens nestjongenfase leek prooiaanbreng door mannetjes aan limiet gebonden, dus niet afhankelijk van broedselgrootte. Had consequenties voor overleving van nestjongen: bij afnemende prooiaanvoer meer sterfte. In nestjongenfase waren vogels de belangrijkste prooi.

Arroyo B., Leroux A. & Bretagnolle V. 1998. Patterns of egg and clutch size variation in the Montagu's Harrier. J. Raptor Res. 32: 136-142.

Gebaseerd op 1292 eieren uit 403 legfels uit West-Frankrijk en centraal Spanje. Variatie in eigrooite, legfelgrootte en legfelvolume was groot. Eivolume en eivorm positief gecorreleerd; grote eieren naar verhouding iets langer. Ellipsvormige eieren kwamen meer voor dan meer ronde eieren. Blijkbaar is het makkelijker een ei langer dan breder te maken. Eivolume positief gecorreleerd met legfelgrootte. Eerst en laatst gelegde eieren gemiddeld kleiner dan de tussenliggende (niet significant). Grote jaarlijkse verschillen in legfel-, niet in eigrooite. Geen regionale variatie naar eigen legfelgrootte. Al met al grotere plasticiteit in legfel- dan in eigrooite, al lijkt laatste wel degelijk variabel onder invloed van individu of weer.

Bijlsma R.G. 1998. Hoe selectief bejagen Haviken *Accipiter gentilis* en Buizerds *Buteo buteo* de hongerige hordes? Limosa 71: 121-123.

Van aangevoerde Spreeuwen op nesten van Haviken en Buizerds werd de tarsus gemeten en de leeftijd genoteerd. De tarsuslengte werd vergeleken met die van nestjonge Spreeuwen in nestkasten in hetzelfde gebied in Drenthe. Haviken en Buizerds hadden een voorkeur voor juveniele Spreeuwen met een korte tarsus, ofwel de conditioneel zwakkere jongen.

Clark W.S. & Yosef R. 1998. In-hand identification guide to Palearctic raptors. IBCE Tech. Publ. 7(2): 67 pp. Prijs f45.-

Gezien recente publicatie van Forsmans' boek over roofvogelherkenning (Poyser-uitgave), en de in voorjaar 1999 verschijnende publicatie van Clark bij Oxford University Press over hetzelfde onderwerp, is dit -naar verhouding- peperdure boekje onverklaarbaar. Te meer daar het niet beantwoordt aan wat de titel belooft. Het is een snel in elkaar gedonderd gelegenheidsproduct, waarin niet eens de moeite is genomen uitleg te geven van de gehanteerde maten (gewichten niet eens genoemd), ontbreken bij de maten steekproefgrootte, range en standaardfout/afwijking (daarmee onbruikbaar), zijn de criteria voor leeftijdsbepaling niet altijd juist, komen talloze fouten voor (jaarlijks complete rui bij Buizerd, hoewel adulte vogels minimaal 2 generaties veren hebben; iriskleur Buizerds, geslachtsherkenning van juveniele Wespendienven aan hand van uitsluitende vleugelmaten!), wordt identificatie juist bemoeilijkt door onverantwoorde generalisaties (bijv. Wespendif, Bruine Kiek), is veel relevante literatuur over het hoofd gezien (vooral niet-Engelstalige en studies buiten het birding-circuit om; cf. Bruine Kiek, Zwarte Wouw, Sperwer), wordt de zaak te simplistisch voorgesteld (o.a. arenden), zijn verbazingwekkend veel diagnostische kenmerken ongenoemd (opzet, onbekend of vergeten?) en is de lay-out knudde. Kortom, een rip-off. Hopelijk is het aangekondigde boek bij OUP van een ander kaliber.

Clarke R., Prakash V., Clark W.S., Ramesh N. & Scott D. 1998. World record count of roosting harriers *Circus* in Blackbuck National park, Velavadar, Gujarat, north-west India. Forktail 14: 70-71.

Op 6 dec.1997 telling op kiekendievenslaapplaats in grasland in NW-India: minimaal 2500 ex. (geschat >3000), overwegend Grauwe Kiek maar 15-25% Steppenkiek en enkele Bruine. De regenval in dit semi-aride gebied resulteerde in veel sprinkhanen en dus veel kieven.

Dubourg-Savage M.-J. 1998. Snel-zoek natuurgids 'Roofvogels'. Uitgeverij Elmar B.V., Rijswijk. 125 pp. ISBN 90 389 0721 4. Prijs f10.-.

Op de golven van het roofvogelsucces dobberen heel wat uitgeverijen mee. Dit boekje op zakformaat is een vertaling van een Engelse editie. De Europese roofvogels en uilen worden kort beschreven en afgebeeld (in kleur). Kwaliteit van tekst, plaatjes en drukwerk is redelijk. Tekst soms onbegrijpelijk (Wespendief is 'Talrijk in winter op lege terreinen'). Handig voor kinderen op reis met hun ouders.

Fleer K., Kladny M., Speer G., Thomas T., Tomec M. & Wegner P. 1998. Wanderfalken in Nordrhein-Westfalen - ein sehr erfolgreiches Jahr. Jahresbericht der Arbeitsgemeinschaft Wanderfalkenschutz Nordrhein-Westfalen 1998: 3-4.

Van 27 paren met waarschijnlijke of zekere eileg waren er 14 succesvol (38 jongen); bijna alle jongen werden geringd. In 1997 waren dat 23 paren waarvan 8 succesvol met 25 jongen.

Forsman D. 1999. The raptors of Europe and the Middle East: A handbook of field identification. Poyser, London. XVIII + 589 pp. ISBN 0-85661-098-4. Prijs f110.-

Een Engelse editie, minus de tekeningen, met een uitgebreidere tekst en voorzien van 100-en kleurenfoto's, van de in 1993 in Nederlandse vertaling verschenen Zweedstalige editie *Rovfågelsguiden* uit 1984. Verreweg het beste boek om roofvogels op naam, leeftijd en geslacht te brengen onder veldomstandigheden in Europa en het Midden-Oosten. Terecht veel aandacht voor rui, veerslijtage, silhouetten, handpenprojectie, verwarring met andere soorten, kleur van weke delen (ogen, washuid, poten) en fotografie.

Per soort eerst enkele kenmerken van leefgebied, populatiegrootte, trekbewegingen, prooikeuze en jachtmethode. Gevolgd door zeer uitgebreide tekst hoe de soort te herkennen in zit of vlucht (van dichtbij en veraf, een wezenlijk verschil!), kleuren van weke delen, potentiële verwarring met andere soorten, rui en leeftijds- en seksekenmerken. Na ieder soorttekst volgt een fotoblok met korte aanwijzingen van opvallende en belangrijke kenmerken (inclusief plaats en datum!). De kwaliteit van de foto's is heel goed, en ook het drukwerk mag er wezen. Algemene soorten komen met de foto's wat minder uit de verf, waarbij het opvallend is dat sommige diagnostische kenmerken niet als foto terugkomen (bij vrouwtje Bruine Kiek wel logisch omdat die zich vrijvliegend niet zo makkelijk op leeftijd laten bepalen als uit de tekst zou kunnen blijken, maar waarom geen witte adulte Buizerd?). Daar staat tegenover dat de extreem moeilijke arenden met een keur van platen worden gedekt (alleen Spaanse Keizerarend komt er bekaaid vanaf). Overigens moeten roofvogelaars zich bewust zijn dat het veel waarnemingen zich niet lenen voor herkenning (van leeftijd en geslacht) op basis van alle door Forsman geformuleerde kenmerken, simpel omdat daarvoor excellente waarneemomstandigheden (en niet zelden ook nog fotografische ondersteuning) nodig zijn. Helaas, die laten nogal eens te wensen over. Niettemin een uitmuntend boek voor iedere geïnteresseerde in roofvogels, al was het maar om doordrongen te zijn van de moeilijkheidsgraad van een juiste identificatie. Dat ook Forsman kleine slips maakt (staart adulte vrouw Wespendief, bovenstaartdekveer juveniele man Torenvalk, waarom artikel van Bavoux *et al.* in *Alauda* 61: 173-179 genegeerd over iriskleur van Bruine Kieven?), is onbelangrijk. Overigens hoeven waarnemers die het Engels niet/nauwelijks machtig zijn, niet te treuren. De Nederlandstalige editie is evenzeer uitmuntend en hoeft echt niet te worden vervangen door deze Poyser-pil. Stevig gebonden met hard kaft (zonder stofomslag, wat in het veld alleen maar lastig zou zijn geweest, maar afwijking van Poyser-profiel). Een prestatie van formaat.